

S o u d p r v é s t o l i c e přikázal knihovnímu věřiteli z nejvyššího podání útraty sporu o spravení záznamu zástavního práva na vydražené nemovitosti v rámci jistoty za vedlejší závazky. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil.

N e j v y š š í s o u d přikázal útraty sporu o spravení záznamu v pořadí jistiny mimo rámec jistoty.

D ů v o d y:

Dovolací rekurent stěžuje si na to, že mu byly útraty sporu o spravení záznamu zástavního práva pro jeho pohledávku přikázány z nejvyššího podání jako ostatní jím účtované vedlejší náklady toliko v rámci jistoty pro vedlejší závazky při jeho pohledávce zřízené a nikoliv mimo tuto jistotu. Dovolacímu rekursu nelze upřít oprávnění. Jistota pro vedlejší závazky vložená vedle jistiny nevztahuje se na ony náklady, které požívají již podle zákona stejného pořadí s kapitálem. Podle §u 216 druhý odstavec ex. ř. přísluší s jistinou stejné pořadí útratám sporu vzniklým uplatňováním nároku. Spravení záznamu slouží k zachování zástavního práva a je nutno, má-li býti při rozvrhu k zaznamenané pohledávce přihlíženo (§ 453 obč. zák., §§ 35—51 knih. zák. a § 228 ex. ř.) a jsou proto útraty spravení záznamu útratami vzniklými při uplatňování pohledávky. Dle uvedeného bylo je tedy přikázati z nejvyššího podání v pořadí jistiny mimo rámec jistoty.

Čís. 6700.

Pozemková reforma.

K patronátním břemenům nebylo přihlíženo již při sdělávání tabulek nařízení ze dne 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n.

Při přejímání zabraného majetku a rozvrhu přejímací ceny dlužno vyřešiti i otázku patronátních břemen, pak-li se účastníci o nich dobrovolně nedohodli.

Pokud přichází ohledně patronátních břemen v úvahu příslušnost soudů a správních úřadů.

O povinnosti hraditi náklady odhadu patronátních břemen nelze rozhodovati, dokud náklady ty skutečně nevzešly.

(Rozh. ze dne 18. ledna 1927, R I 26/27.).

V usnesení, jímž v řízení o rozvrhu přejímací ceny za zabrané nemovitosti uložil prvý soud Státnímu pozemkovému úřadu, by předložil veškerá data potřebná ku propočítání uhražovací kvoty a uložil náhradu útrat odhadu patronátních břemen Státnímu pozemkovému úřadu, vyslovil p r v ý s o u d, že v řízení o rozvrhu přejímací ceny za nemovitosti převzaté Státním pozemkovým úřadem jest vyšetřiti hodnotu patronátních břemen dle cen z let 1913—1915, kapitalisovati ji, kvotu na převzaté nemovitosti z kapitálu vypadající z rozvrhové podstaty vyhraditi

a zbytek teprve jako přejímací cenu rozvrhnouti. Rekursní soud k rekursu vlastníka napadené usnesení potvrdil, poukávav k rozhodnutí nejvyššího soudu čís. sb. 6163, k rekursu Státního pozemkového úřadu vyslovil, že náklady nového odhadu jdou na účet vlastníka kmenového statku.

Nejvyšší soud vyhověl dovolacímu rekursu vlastníka jen, pokud šlo o výrok o nákladech odhadu patronátních břemen a zrušil usnesení nižších soudů ohledně těchto nákladů jako předčasná.

Důvody:

I. Jde o starou otázku, zda se má příslušná kvota patronátních břemen vypadající na převzaté nemovitosti napřed sraziti z hrubé přejímací ceny a teprv zbytek této ceny jako pravá přejímací cena podrobiti rozvrhu podle Šu 47 a násl. náhr. zák., jak to prvá stolice vyslovila a druhá potvrzuje. V té příčině odkazuje se na zdejší rozhodnutí R I 395/26 čís. sb. 6163 stěžovateli známé, jež sám cituje a v němž otázka zevrubně probána, a jen na vývody dovolací stížnosti dokládá toto: 1. Neprávem odvolává se stěžovatel na zdejší rozhodnutí čís. 1849 a čís. 4880 sb. n. s., neboť: rozh. čís. 1849 týkalo se drobných pachtýřů a rozhodovalo věc podle obsahu požadovacího zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., což byla otázka zásadně jiná, neboť tam šlo o nabytí jednotlivých pozemků nepatrné výměry (nejvýše 8 ha) po případě velikým počtem drobných lidí a věc vyřešena byla jasně určitým předpisem Šu 10 požad. zák., kdežto zde jde o převzetí veliké části statku státem jako jedním velkonabyvatelem a věc zde určitým předpisem rozřešena není, protože ustanovení, jaké má § 10 požad. zák., aniž jiného zde není, tak že otázku dlužno bylo řešiti podle všeobecných zásad právních a z přirozené povahy věci (§ 7 obč. zák.), tak aby řešení odpovídalo spravedlnosti a nikomu nekřivdilo, neboť jen zákonodárci jest možno, by ze zvláštních důvodů rozřešil otázku třeba i na úkor některého účastníka, jako se to snad stalo Šem 10 požad. zák.; rozh. čís. 4880 nelze se zde dovolávat proto, že, jak nejvyšší soud též již několikráte na podobné námítky vysvětlil, otázka, o kterou zde jde, zda patronátní břemena musí býti hrazena z majetku posavadního vlastníka či z majetku přejímajícího státu tam probírána nebyla, ježto Státní pozemkový úřad tam neučinil návrh, by sražena byla z hrubé přejímací ceny a neuplatňoval, že jich posud nesrazil a že za ně tedy nemá úhrady, nýbrž toto stanovisko zaujal teprv v případech následujících v důsledku rozhodnutí toho, čerpav z něho poučení, jak se zachovati musí, nemá-li býti zkrácen, a uplatňoval je buď hned v první stolici, nebo, jak to zde podle Šu 10 nesp. říz. přípustno, aspoň v rekursu, kdežto v projednávaném případě výslovně se dovolává toho, že vlastníka »stihá povinnost vybývání patronátních závazků ohledně pozemků Státním pozemkovým úřadem převzatých.« Možno tedy přihlížeti jen k vývodům obírajícím se s rozhodnutím R I 395/26 pro všechny případy od jeho vynesení rozhodované směrodatným. A tu namítá stížnost: 2. že prý k patronátním břemenům přihlíženo bylo již v tabulkách nařízení ze dne 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n., které prý sdělány jsou na základě kupních

smluv z let 1909 pokud se týče 1913—1915. Ale i tato námitka, na kterou stěžovatel, jak praví, největší důraz klade, je bezdůvodná. Neboť v §u 41 (1) náhr. zák. předepsal sice zákonodárce, že náhradou (přejímací cenou) za převzatý majetek jest cena vyplývající z průměru cen docilovaných v letech 1913—1915 při prodeji hospodářských celků přes 100 ha z volné ruky, a zmocnil v odst. (2) téhož §u vládu, by nařízením vydala předpisy závazné pro určování ceny podle zásady té, ale předně ani z toho neplyne, že by se byly prodávaly zrovna statky patronátní a že by tedy tyto prodeje byly měly býti a byly bývaly základem při pořizování zmíněných tabulek, neboť statků ve výměře přes 100 ha byl a je veliký počet i takových, které patronátem stíženy nejsou, neboť jest to výměra větších selských statků, které právě spíše obchodovány byly než statky patronátní, jež přece, jak známo, naveskrz pocházely z majetku staré šlechty, ježto jen tato zřizovala, jak dějiny patronátní ukazují, různá církevní nadání, s nimiž pak různá práva, tvořící podstatu patronátních práv, spojována byla, k čemuž doložiti dlužno, že zabrán jest veliký pozemkový majetek ne již v uvedené výměře 100 ha, nýbrž teprve ve výměře 150, pokud se týče 250 ha (§ 2 zák. zák.), takže ke vzorům v zákoně uvedeným patří i prodeje statků, jež záboru vůbec nepodléhají. Než, nehledíc k tomu, hlavní je, že tabulky citovaným nařízením zavedené samy udávají koeficienty, podle nichž se cena převzatého majetku vypočítává, ale mezi těmi není ani jeden, jenž by i z daleka měl nějaký vztah k patronátním břemenům, neboť jsou to průměrný čistý kat. výnos z 1 ha půdy a vzdálenost nejbližšího odbytiště od hospodářského střediska statku (dvora), při čemž dány jsou různé tabulky pro různé zemědělské půdy, zda jde totiž o oblast řepářskou, neb obilnářskou neb bramborářskou neb konečně píceinářskou. Z tohoto obsahu tabulek zřejmo, že na patronátní břemena nebyl vzat při nich zřetel a že dokonce ve skutečnosti ani prodejní cena let 1913—1914 nebyla vzata za základ přejímacích cen tak, že by se vyšetřily skutečné prodejní ceny let těch a pak se z nich vzal průměr, nýbrž leda tak, že se stanovily takové koeficienty výpočtu, by výsledek dal v podstatě jednotkovou cenu ve zmíněných letech za statky té bonity a té oblasti průměrně placenou. Ba dokonce ani všimati si patronátních břemen tabulky nemohly, protože tu není naprosto žádného jednotného měřítko, ježto již obsah a zvláště ale rozsah patronátních břemen při každém statku jest různý, takže velký statek může po případě míti poměrně neb i absolutně břemena malá a malý naopak velká.

2. Docela nemístná jest exegese stížnosti co do otázky »příslušnosti soudů k rozhodování o otázkách patronátních«. Stížnost zajisté nechce následovati tu oněch nesoudných a povrchních posuzovatelů, kteří neobeznámili se ani s obsahem zákonodárství záborového, zejména zákona náhradového, natož aby vnikli do jeho ducha, kteréž poznání jedině umožňuje vybudování praxe odpovídající jak spravedlnosti tak úmyslům zákonodárce, nicméně i ona rovně jim předbíhá událostem a rozhoduje otázky, pro něž není ještě konkrétního podkladu. Nejvyšší soud však ani zde nemůže se takovým počínáním dáti svěsti k tomu, by vystoupil z rezervy a řešil předčasně otázky ještě nenadešlé a nezralé, pročež jen aby stěžovateli bylo ukázáno, že předbíhá skutečným, podotýká se

k tomuto bodu toto: Celá bohatá praxe v otázce patronátních břemen při přejímání zabraného majetku a rozvrhování přejímací ceny ukazuje očitě, že otázka ta musí býti zde vyřízena zrovna tak, jako otázka všech ostatních břemen a dluhů, i vnučuje se to tak neodbytně a samo sebou, že v té příčině ještě žádné námitky nebylo a tato stížnost jest první, která nepřislušnost soudů nadhazuje. Nelzeť přece, by jediná tato otázka zůstala nevyřízenou a nevědělo se, co s břemeny patronátními je, koho stihají, kdo je jejich podmětem a povinen je nésti, když jinak přece všechna břemena, jež Státní pozemkový úřad nepřevzal, na nemovitosti samé pomíjejí a musí býti vymazána (§§ 26—28 náhr. zák.), odkázána jsouce na přejímací cenu, tak aby nemovitost dostala se Státnímu pozemkovému úřadu a tím potom i přidělci prosta dluhů a závad, ježto o přidělce, pokud by snad úvěru potřeboval, postaral se zákon úvěrový. Musí tedy i o břemenech patronátních, pakliže se účastníci mezi sebou dobrovolně o nich nedohodli, v tomto řízení býti výslovně rozhodnuto, neboť nemůže to zůstatí v temnu, zda je přejímá stát pokud se týče dále přidělce s nemovitostí či zda zůstávají u posavadního vlastníka, pokud se týče pokud jdou na účet přejímací ceny. Místo však, kde se to vysloviti má, jest v duchu zákona zřejmě rozvrhové řízení, jež provádí soud, a jest k tomu tedy příslušný soud rozvrhový. Břemena patronátní, jsou-li reální, o něž jediné jde, mají přece v podstatě tutéž právní povahu jako jiná břemena reální, tak břemena deputátní nejsou nic jiného, než naturální renty jako na př. výměnek a břímě stavební zná občanský zákon i jako reální břímě nepatronátní (§ 1471), a jestliže tedy o všech těchto břemenech musí soud rozvrhový rozhodnouti (§§ 47, 48 náhr. zák.), musí se v duchu zákona státi tak i stran břemen patronátních a musí, to je další důsledek jich stejné povahy, i toto rozhodnutí vypadnouti stejně jako rozhodnutí o ostatních břemenech reálních, t. j. dlužno i je odkázati na cenu přejímací (§ 7 obč. zák.). To všechno podrobně doloženo v rozhodnutí čís. 6163 sb. a z části již v rozhodnutí čís. 4880 sb. Tím není vindikována pro soudy nikterak ještě žádná příslušnost, která by v zákoně byla přikázána úřadům správním. Neboť, oč tu jde, je pouze p ř i k á z á n í b ř e m e n e z c e n y p ř e j í m a c í, které přece nemůže příslušetí leč jediné tomu úřadu, který povolán je cenu přejímací rozvrhnouti, tedy soudu, i nemůže se to přece žádným způsobem vyhrazovati nějakému úřadu správnímu, který o přejímací ceně rozhodovati povolán není. Vzejde-li nějaký spor o patronát nebo patronátní břemena, to se teprve ukáže, a pak se teprve uváží otázka, kdo má ten spor rozhodnouti. Podle zákona ze dne 7. května 1874, čís. 50 ř. zák. může vzejítí spor o to, zda kostel neb obročí patronátu podléhá, kterýž spor rozhodují správní úřady [§ 33 (1)], nebo spor o to, kdo je patronem — zde tedy zda jím je bývalý vlastník převzatých nemovitostí — který rozhodují zase soudové (§ 33 odst. 2), a dále spor o plnění (dávky tvořící patronátní břímě), který náleží opět před úřady správní, leda že by patron osvobození od břemene toho zakládal na soukromoprávní důvod, kde zase nastala by příslušnost soudů (§ 34) atd. Pakliže by tedy v dalším řízení nějaký takový spor na př. spor o rozsah patronátních břemen (dávek neb jiných plnění) vzešel, pak teprv přijde na řadu otázka, má-li soudce spor ten odkázati na pořad

správní nebo na pořad práva. Vždyť spory takové vynořují se i při rozvrhu nejvyššího podání za nemovitosti v dražbě prodané a podle toho, zda jde o nárok patřící k příslušnosti úřadů správních či soudů, odkáže je exekuční komisař na pořad správní nebo soudní (§ 231 odstavec první a třetí ex. ř.). Ale ovšem při rozvrhu přejímací ceny za převzaté nemovitosti zabrané neplatí předpisy exekučního řízení, nýbrž to je řízení nesporné (§ 47 náhr. zák.) a tak by tu nepřišel v potaz § 231 ex. ř. (aspoň nikdy ne přímo, leda nejvýš v případě nejvyšší nouze obdobně), nýbrž předpis Šu 2 čís. 7 nesp. říz. a ohledně pořadu správního jeho obdoba, při čemž by právě v duchu poslední věty tohoto předpisu obsahujícího jakýsi druh prozatímního opatření soudce musil pro patronátní břemeno vyhradití zatím až do rozhodnutí takový kapitál, by jím byl kryt i nejvyšší sporný nárok. Ale jak řečeno, tím má být jen doloženo, že pro případ spornosti patronátních břemen není stanoviskem, že při rozvrhu přejímací ceny dlužno rozhodnouti i o přikázání příslušné kvoty břemen těch, nijak otázce příslušnosti v takových sporech prejudikováno, nikterak tím však nejvyšší soud ještě říci nechce, že skutečně takový spor by musel na ten který z uvedených pořadů býti odkázán, neboť, jak řečeno, nejvyšší soud má za nutno ponechatí rozhodnutí té otázky až konkrétnímu případu, že by se takový spor vynořil, načež teprve by se musilo uvážiti, zda příslušnost stanovená v §§ 32 a násl. cit. zák. čís. 50/74 trvá i v tomto řízení, či zda příslušnost soudu rozvrhového má v duchu zákona náhradového takovou přitažlivost, že strhuje na sebe i rozhodnutí v tom kterém ze zmíněných sporů. Doložití sluší, že stížnost sama sebe vyvrací zaujávši dále stanovisko, které se s hořejším hlediskem jejím nesnáší. V rozhodnutí čís. 6163 sb. nejvyšší soud vyslovil, že patronát náleží k osobitým vlastnostem převzaté nemovitosti, na něž při ocenění dle Šu 43 náhr. zák. dlužno vzítí zřetel, a že tedy Státní pozemkový úřad byl oprávněn, ba povinen patronátní břemena již při stanovení přejímací ceny v ohled vzítí a sraziti, takže pak ovšem příslušnou kvotu uhrazovacího kapitálu měl by v rukách on a nepřišla by dále v úvahu při rozvrhu přejímací ceny. Toto stanovisko hájí níže i stížnost a to se vším důrazem, tím ale podkopává obě své námitky.

3. Že odst. IV. dohody o ceně přejímací má zcela určitě ten smysl, že Státní pozemkový úřad patronátní břemena nepřejímá a že nejsou také započítána v ceně přejímací. Podkládá-li mu smysl jiný, je počínání marné a nemůže tu prospěti stěžovateli ani odvolání se na výklady činěné prý se strany jednajícího úředníka Státního pozemkového úřadu při uzavírání dohody. I kdyby snad tento byl býval toho názoru, že Šu 29 náhr. zák. bude proti Státnímu pozemkovému úřadu užíváno v tom smyslu, že bude musiti břemena patronátní převzítí bez jakékoli srážky z ceny přejímací, a že odst. IV. dohody má jen ten význam, že Státní pozemkový úřad nevaluje na sebe břemena ta »smluvně«, nemůže to míti vlivu ani na výklad odst. IV. dohody ani na výklad zákona, zvláště též jeho Šu 29, neboť nemůže tu býti rozhodující nazírání řečené úřední osoby, nýbrž jen znění a smysl dohody a zákona ve světle správního výkladu. Věci stěžovatele bylo, by, mínil-li vkládati do odst. IV. dohody jiný smysl, než jaký se z obsahu jeho podává, byl by se postaral také

o to, by se jeho obsah v tom smyslu změnil a do dohody pojal. I zde se neprávem stížnost dovolává na rozhodnutí čís. 4880 sb., neboť ani tam není čl. IV. dohody připisován smysl, jakoby Státní pozemkový úřad patronátní břemna byl převzal, naopak z něho tam dovozováno, že břemena ta zůstala u posavadního vlastníka, tedy u zbytku patronátního statku.

II. Co však se týče nákladů odhadu patronátních břemen, je výrok nižších stolic, z nichž prvá je ukládá Státnímu pozemkovému úřadu, druhá však vlastníku kmenového statku (stěžovateli), předčasným, když ještě náklady žádné nevzešly, ba ani se ještě neví, zda vskutku vzejdou, je tedy dosti času rozhodnouti, komu se ukládají, až skutečně budou vzešlé. Zatím nevyžaduje první soudce od nikoho ani zálohy, a rozhodovati tedy o nějaké povinnosti jaksi do zásoby je zbytečno. K tomu doložití sluší jen tolik, že nebude závady, by první soudce nepřivzal k odhadu znalce Státního pozemkového úřadu, pak-li jinak budou k tomu způsobilí, neboť jak z rozhodnutí čís. sb. 6163 vyloženo a stěžovatel sám s důrazem uznává, měl patronátní břemena odhadnouti a příslušnou jich kvotu z přejímací ceny sraziti již Státní pozemkový úřad sám při vyšetřování ceny té podle §u 43 náhr. zák., a tak, když tak ne učinil a spadá tedy nyní úkol ten na soud podle obdoby §u 48 náhr. zák., není závady, by příbrání nebyli i nyní právě ti znalci, kteří to měli provésti tehdáž. A právě proto, že toto východisko se nejlépe doporučuje, zvláště když Státní pozemkový úřad a tudíž ani jeho znalci nejsou na výši odhadu nijak interesováni, poněvadž výše ta bude se dotýkati jen zájmů vlastníka a církevních ústavů, Státnímu pozemkovému úřadu, jemuž je jedno, komu se přejímací ceny dostane, je však lhostejno — nebylo třeba rozhodovati o nákladech tohoto odhadu, ježto se očekávati dá, že Státní pozemkový úřad propůjčí znalce své k tomuto úkonu, jenž vlastně měl už jím býti proveden, bezplatně, a tak otázka, kdo náklad hraditi má, stane se bezpředmětnou.

Čís. 6701.

Dodatek k podpisu svědka závěti o této jeho vlastnosti (§ 579 obč. zák.) musí býti psán svědkem samým.

(Rozh. ze dne 18. ledna 1927, Rv I 654/26.)

Žalobě o neplatnost závěti bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Co do právního posouzení jest spornou toliko otázka, zda ku platnosti písemného posledního pořízení allografního stačí, by dodatek u podpisů svědků, že podpisují jako takoví, byl připojen jinou osobou, jak se stalo v případě sporném, již předem či zda je nutno, by dodatek ten připojil každý svědek sám ku svému podpisu. Dlužno přisvědčiti tomuto názoru, který také nižší soudy právem zastávají. Opačný názor